

Anksiyolitik, sedatif, hipnotik ilaçlar

Prof. Dr. Öner Süzer
www.onersuzer.com

1

Anksiyolitik, sedatif, hipnotik ilaçlar

<ul style="list-style-type: none">• Benzodiazepinler	Sedatifler <ol style="list-style-type: none">1. Alprazolam (Xanax)2. Diazepam (Diazem)3. Klonazepam (Rivotril)4. Klorazepat (Tranxilene)5. Klordiazepoksit (Librax) Hipnotikler <ol style="list-style-type: none">1. Lorazepam (Ativan)2. Midazolam (Dormicum)
<ul style="list-style-type: none">• Benzodiazepin antagonistleri	<ol style="list-style-type: none">1. Flumazenil (Anexate)
<ul style="list-style-type: none">• Barbitüratlar	<ol style="list-style-type: none">1. Allobarbital (Spazmo-Panalgine)2. Fenobarbital (Luminal)3. Tiyopental (Pentothal)
<ul style="list-style-type: none">• Diğer sedatifler	<ol style="list-style-type: none">1. Buspiron (Buspon)2. Etanol (sedatif ilaç olarak preparatı yok)3. Hidroksizin (Vistaril)

2

Anksiyolitik, sedatif, hipnotik ilaçlar

- Anksiyete, kesin olarak tanımlanabilir bir uyarıya bağlanamayan, huzursuzluk, gerginlik, taşikardi ve dispnenin eşlik ettiği tehlike ve dehşet duygusudur.
- Sedatif-hipnotik ilaçlar kullanıldığında anksiyolitik etki, daha düşük dozlarda çıkar ve anksiyetenin giderilmesi olarak tanımlanabilir.
- Sedatif etki genel santral sinir sistemi depresyonunu ifade eder.
- Hipnotik etki ise ilaçların uyku halini oluşturmalarıdır.

3

Benzodiazepinler

- Tüm benzodiazepinler anksiyolitik ve sedatif etkilidir, ancak hipnotik etki bazılarında ve yüksek dozda vardır.
- Koroner vazodilatatör ve iskelet kası gevşetici etkileri de vardır.
- Benzodiazepinlerin anksiyolitik etkileri düşük dozlarda ortaya çıkar ve anksiyolitik doz aralığı barbitüratların aksine oldukça geniştir. Toksik dozları tedavi dozlarının oldukça üzerindedir.
- Benzodiazepinler, uzun süreli ve yüksek dozlarda kullanıldıklarında fiziksel ve psikolojik bağımlılık geliştirebilir. Bu nedenle yeşil reçete ile satılırlar.
- Uyku hali, konfüzyon, kognitif fonksiyon bozukluğu, hafıza kaybı gelişebilir. Kan düzeyleri düştüğü zaman rebound etki (örn. uykusuzluk) oluşturabilirler. Rebound uykusuzluk ve toleransı engellemek için aralıklı olarak 2-4 haftadan daha uzun süreli verilmemelidirler.
- Alkol ve diğer santral sinir sistemi depresanları, benzodiazepinlerin santral sinir sistemi üzerine olan etkilerini arttırmırlar.

4

Etki sürelerine göre sınıflandırma

- **Uzun etkili benzodiazepinler (etki süresi 1-3 gün)**
Diazepam, flurazepam, halazepam, klonazepam, klorazepat, klordiazepoksit, kuazepam, medazepam, prazepam.
- **Orta etkili benzodiazepinler (etki süresi 10-20 saat)**
Alprazolam, bromazepam, estazolam, lorazepam, oksazepam, temazepam.
- **Kısa etkili benzodiazepinler (etki süresi 2-8 saat)**
Midazolam, triazolam.

5

Benzodiazepinlerin kullanımları

- Anksiyolitik, sedatif amaçla
- Hipnotik amaçla
- Panik atakların tedavisi için
- Tıbbi ve cerrahi işlemlerden önce sedasyon ve amnezi sağlamak amacıyla premedikasyon için
- Epilepsi ve konvülsiyon tedavisi
- Dengeli anestezinin bir intravenöz komponenti olarak
- Etanol veya diğer sedatif-hipnotiklerin geri çekilme durumlarının kontrolü
- Spazmolitik olarak

6

Benzodiazepinlerin kullanımları

- Anksiyolitik, sedatif amaçla (özellikle diazepam, bromazepam, alprazolam)
- Hipnotik amaçla (özellikle temazepam, triazolam)
- Panik atakların tedavisi için (özellikle alprazolam)
- Tıbbi ve cerrahi işlemlerden önce sedasyon ve amnezi sağlamak amacıyla premedikasyon için (özellikle midazolam, klordiazepoksit)
- Epilepsi ve konvülsiyon tedavisi (özellikle diazepam, klonazepam, klobazam, lorazepam)
- Dengeli anestezinin bir intravenöz komponenti olarak (özellikle midazolam)
- Etanol veya diğer sedatif-hipnotiklerin geri çekilme durumlarının kontrolü (özellikle klordiazepoksit, klorazepat, diazepam ve oksazepam)
- Spazmolitik olarak (özellikle diazepam)

7

Barbitüratlar

- Doza bağlı santral sinir sistemi depresyonu yaparlar:
Düşük dozda: sedasyon
Yüksek dozda: hipnoz → anestezi → koma → ölüm
- Solunum merkezinin CO₂'ye duyarlılığını azaltır, aşırı dozda solunum depresyonu yaparlar.
- Analjezik etkileri yoktur, aksine hiperaljezi yaparlar.
- Uyku hali, artık etki, tolerans ve bağımlılık yaparlar.

8

Etki sürelerine göre sınıflandırma

- **Uzun etkililer (3-5 gün):**
Fenobarbital → antikonvülsan
- **Orta etkililer (10-50 saat):**
Allobarbital → sedatif-hipnotik.
- **Çok kısa etkililer (20 dakika):**
Tiyopental → anestezi indüksiyonu

9

Etanol (etilalkol, alkol)

- Sedatif ilaç olarak kullanılmaz.
- Keyif verici madde olarak alınan etanol, "sarhoşluk" olarak nitelendirilen sedasyon, anksiyetenin azalması, konuşma bozukluğu, ataksi, yargılama bozukluğu ve davranışlarda inhibisyonun kalkmasına yol açar.

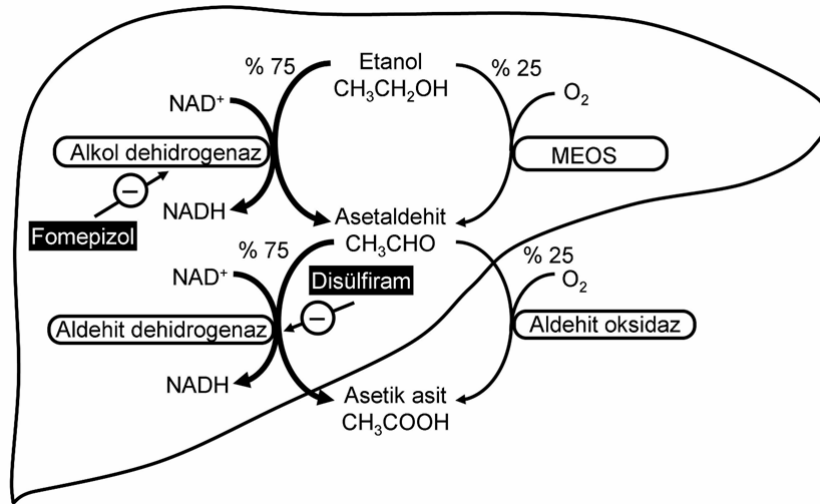
10

Etanolün konsantrasyon-etki ilişkisi

- Etkileri plazma konsantrasyonuna bağlıdır. Ülkemizde plazma etanol konsantrasyonu 50 mg/dL'ye kadar olan amatör sürücülerin taşıt kullanmalarına izin verilir. Bir duble (100 mL) sert içki veya bir büyük bardak (500 mL) bira içen erişkinler bu sınırı aşmazlar.
- Kandaki alkol konsantrasyonunun 200 mg/dL'yi aşması halinde santral sinir sisteminde depresyon, konuşma bozukluğu, ataksi, konfüzyon ve amnezi ortaya çıkar.
- 300-400 mg/dL arasında stupor ve koma meydana gelir.
- Daha yüksek konsantrasyonlarda ileri derece solunum depresyonu ve 500 mg/dL'nin üzerindeki derişimlerde ölüm meydana gelir.

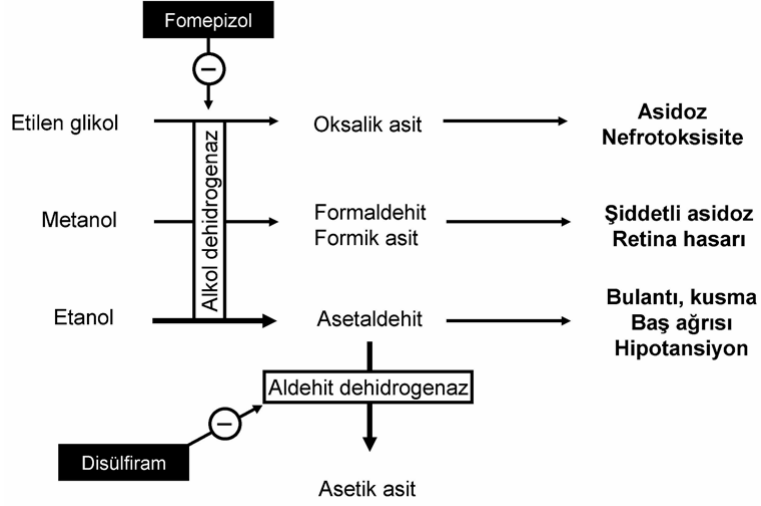
11

Alkol metabolizması

12

Etilen glikol, metanol ve etanol metabolizmaları

13

Teşekkürler

14